ՀԱՆԳԻՍՏ ՀՈԳՒՈՅ Հ. ՊՕՂՈՍ ՔԻԼԻՋԵԱՆԻ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱՆՁԻՆ

Բարի հոգի մը, զուարթաժպիտ դէմքով ու խօսքով, սակայն միշտ խորազգած եւ որոնող միտք, անանց ծաղիկներու և ճշմարտութեան սիրով տռւայտող, ո՞վ պիտի գուշակէր թէ այս տարի, Մարտի վերջին օրը, երեկոյեան դէմ անդրաշխարհի ափերէն աւետիս պիտի առնէր յաւերժական գարունի, ու յեղակարծ, ինք թեթեւ ու անմեղ երկինք սլանալով՝ զմեզ պիտի թողուր զրկուած, անմխիթար ու ցաւագին։

Ծնած Հալէպ՝ 1901 Դեկտ. 4ին, Նախախնամութեան նախասիրութիւնն ունեցաւ իր հանդէպ՝ ընտրեալներու փշոտ ճամբէն քալելու մանկութեան օրերէն։ 1915 – 1918 կ. Պոլիս մնաց Թրքական «փոքր սպայ»ներու որբանոցը, ուր իբր տասնապետ՝ շատ սիրուած էր ընկերներէն։ Հոգեկան ծարաւն ու սրբագոյն կեանքի բոցը զինքը մղեցին ի Ս. Ղազար՝ զինադադարին, 1919, աշակերտելու Մխիթարի Ս. Ուխտին։ Պարտականութիւն մ'է յիշել իր առաքինի վարքին մէջ ցոյց տուած ցայտուն երկիւղածութիւնը, և բարեպաշտօն ու նուիրուող հոգին։ 1923ին կ'աւարտէր իր երկրորդական ուսումն ու Նորընծայութեան օրէն – Հոկտ. 21 – մկրտութեան Յովհաննէս անունը Պօղոսի կը փոխէր, այդ Ս. առաքեալն ընտրած ըլլալէս առաջնորդ և գաղափարական իր առաքելական կեանքին և քրիստոսանմանութեան։ Եօթնամեայ շրջանի մը մէջ – 1925–1931 – կատարեց իմաստասիրութեան և աստուածաբանութեան ուսումներու համալսարանական ընթացքը Հռոմի մէջ, մինչ արդէն 1930 Հոկտ. 19ին քահանայ ձեռնադրուած էր վանքիս մէջ։

1931ի աշնան՝ վանքիս աշակերտաց փոխ մեծաւոր կ'ընտրուէր, միանգամայն ուսուցիչ. և տարի մը վերջ, 1932 Յուլիսին, կը ղրկուէր Հռոմ՝ մեր համալսարանական ուսանողաց փոխ տեսուչ։ Եւ այդ պաշտօնին վրայ էր որ կնքեց իր մահկանացուն։

Իր դագաղին շուրջ հաւաքուած էին իր դաստիարակ հայրերուն և հոգեկից սաներուն հետ՝ ամբողջ Հռոմի հայ կղերանոցն իր սաներով և Գեր. Աղաճանեան մեծաւորով՝ որ քահանայաթաղի կարգը կատարեց։ Ցուղարկաւորութեան ներկայ էին՝ Հ. Մոմճեան, Գեր. Փէհլիւանեան, Գեր. Տէր-Աբրահամեան, Գեր. Հ. Մ. Հապոզեան՝ Աբբահայր Մխիթ. Վիեննայի, և նոյնինքն Գերերջ. Հոգեւոր Տէր Աւետիս Կաթողիկոս Պատրիարք Արփիարեան հայրագութ սիրով, ինչպէս բազմութիւն մը բարեկամներու և ծանօթներու, սգակից ըլլալով Ուխտիս հայրերուն՝ այդ ցաւալի կորուստին վրայ։

Եթէ գործնական եւ առաքելական արդիւնաշատ ասպարէզ մը չունեցաւ հանգուցեալը, և իր ուսման ծարաւով՝ Նախնեաց ու Ս. Գրքի ուսումնասիրութեանց ծրագիրներն առ յաւէտ ծրագիր պիտի մնան, բայց կը թողու իր փորձա-

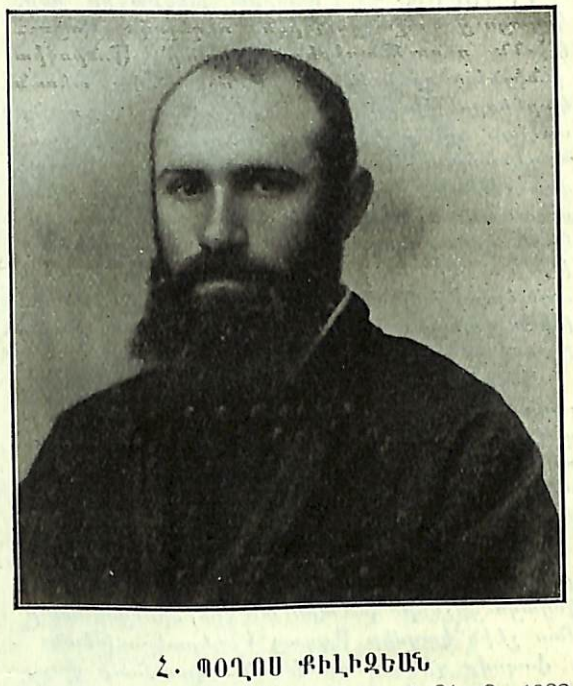

Հ. ՊՕՂՈՍ ՔԻԼԻՋԵԱՆ

Ծն. Հալէպ, 4 – 12 – 1901 † Հռոմ, 31 – 3 – 1933

ռու և հասուն մտքի պատկերը, որով կը տեսնէր ու կը թափանցէր իր ընկերներու սիրտը, որոնց սիրելի էր և օրինակ։ Ժպիտին տակ՝ կրող և նուիրուող սիրտ, առանց բնաւ ընկճուելու։ Ճիգը Ս. Պօղոսի նմանելու նոյնքան արի և ճշմարտասէր կ'ընէր զինքը, սովոր էր ըսել. «Երբեք թոյլ չտանք որ չարութիւնը բարութեան վրայ պարծի և յաղթանակէ. ատիկա մեծ նախատինք մը պիտի ըլլար մեզի՝ որ սրբութեան պաշտօնեայ ենք և ճշմարտութեան պաշտպաններ», ինչպէս այլուր կը գրէր. «Ո՛չ, լեզուս պէտք է որ ճըշմարիտը, սուրբը, արդարը և կատարեալը խօսի, և չթողու որ, ինչպէս սովորութիւն է, չարը իբրեւ բարի զամէնքը խաբէ. ճշմարտութիւնը մէկ է»։

Գնա՛ անձկալի հոգեակ և վայելէ ճշմարտութեան բոլոր գաղտնիքն և գեղը, 'և յիշէ երանութեանդ ծոցէն երկրիս վրայ տառապող եւ քեզ շատ սիրող հոգիները։

ՀՈԳԵԿԻՑ ՄԸ

ՊԵՏ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Публ. Библиотека
ՀՍՍՀ-ССР А.
им. А. Мясникяна

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ

Շիրվանզադէ. — ՔԱՈՍ. *վէպ.* (Ա–Բ–Գ *մաս*). Պետհրատ. Երեւան. (Պետհրատի Գ. տպարան Լենինականում). 8°, էջ 432, գինը՝ 2 Ռ. 50 Կ։ — ԵՐԿԵՐԻ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ. *հատ.* Զ. (1. Միրանիա. – 2. Եւգինե. – 3. Նամուս. – 4. Աւերակների վրայ. – 5. Կործանուածը. – 6. Արմենուհի) 8°, էջ 441, գինը՝ 4 Ռ. ($27^1/_2$ մ.)։ — ՀԱՒԱՔԱԾՈՒ ՓՈՔՐԻԿ ԵՐԿԵՐԻ. *հրատ.* «Հերմէս» Երեւան. 1930, 16°, էջ 156, գինը՝ 1 Ռ. 30 Կ.

Դեմիրճեան Դերենիկ. — ԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ. *հատ.* Ա. (Պատմուածքներ). Պետհրատ, Երեւան, 1931. 8°, էջ 452, գինը՝ 3 Ռ.

Պարոնեան Յակոբ. — ԵՐԿԵՐԻ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ. *խմբագրութեամբ* Հ. Ս. Խ. Հ. Գիտութեան և արուեստի ինստիտուտի. Պետհրատ. Երեւան, 1932։

Ա. *հատ.* (1. Մեծապատիւ մուրացկաններ. – 2. Քաղաքավարութեան վնասները. – 3. Խիկարի գուշակութիւնը). 8°, էջ 272, գինը՝ 4 Ռ. (20 մ.)։

Բ. *հատ.* (1. Պաղտասար Աղբար. – 2. Ատամնաբոյժն արեւելեան. – 3. Երկու տիրոջ ծառայ մը. – 4. Պույդ. – 5. Շողոքորթն. – 6. Ջրս վարագոյրներով կառակերգութիւն մը). 8°, էջ 287, գինը՝ 4 Ռ.

Գ. *հատ.* Ազգային ջոջեր, 8°, էջ 268, գինը՝ 3 Ռ.

Ստեփան Զորեան. — ՍՊԻՏԱԿ ՔԱՂԱՔ. *վէպ.* Պետհրատ. Երեւան, 1932, 8°, էջ 185, գինը՝ 1 Ռ. 80 Կ։ — ԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ. *հատ.* Ա. — Նովելլներ (Բ. լրացրած հրատ). Պետհրատ. Երեւան, 1931, 8°, էջ 318, գինը՝ 1 Ռ. 50 Կ.

Մկրտիչ Արմեն. — ԵՐԵՒԱՆ. էպոպէա. Խ. Ս. Հ. Մ. Ժող. կենտր. հրատ. Մոսկուա, 1931, 8°, էջ 270, գինը՝ 1 Ռ. 70 Կ։ — ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ. *պրակ* Բ. (Բանուորուհին. – Մարմնի ձայնը. – Ջենթլմենը). 8°, էջ 56, գինը՝ 20 Կ.

Ակսել Բակունց. — ՄԹՆԱՁՈՐ (*պատմուածքներ*). Պետհրատ. Երեւան, 1927, 8°, էջ 184, գինը՝ 1 Ռ. 20 Կ։ — ՅՈՎՆԱԹԱՆ ՄԱՐՉ. Երեւան. Պետհրատ. 1927, 8°, էջ 87, գինը՝ 50 Կ.

Վաղարշակ Նորենց. — ԼԻՐԻՔԱԿԱՆ ՖՐՈՆՏ (Բանաստեղծութիւնների Գ գիրք) (1930–1932) Պետհրատ. Երեւան. 8°, էջ 102, գինը՝ 1 Ռ. 25 Կ.

Արազի. — ԼՈՅՍԵՐԸ (*պատմուածքներ*) Պետհրատ. 1931 Երեւան, 8°, էջ 208, գինը՝ 1 Ռ.

Նաիրի Զարեան. — ՌՈՒՇԱՆԻ ՔԱՐԱՓԸ (Բ. վերամշակուած հրատ.) Պետհրատ. Երեւան, 1932, 8°, էջ 152, գինը՝ 2 Ռ. 25 Կ.

Խ. Մաթինեան (Միրզեց). — ԱՐԻՒՆՈՏ ԿԻՐԱԿԻ. Ինսցենիրովկա 2 պատկերով. Թիֆլիս, 1928, 4°, էջ 16, գինը՝ 25 Կ։ — ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ (ինսց. 3 պատկերով.) Թիֆլիս, 1928, 16°, էջ 46, գինը՝ 40 Կ։ — ԿԱՐՄԻՐ ԿՏՈՒՑ ԱՐԱԳԻԼ. (*արտատպ. «Կարմիր Ծիլեր»ից*) Թիֆլիս, 1929, 16°, էջ 16, գինը՝ 12 Կ։ — ՆԱԼՈՏԸ (*պատմուածք*) Թիֆլիս, 1927, 18°, էջ 18, գինը՝ 10 Կ.

Ծերունի Թորգոմեան. — ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ. *հատ.* Բ. *տպ.* Սախելգամի. Թիֆլիս, 1930, 8°, էջ 170, գինը՝ 1 Ռ. 20 Կ։ — ԱՂԱՅԻ ՓԷՇՔԷՇԸ (*վէպ*). *տպ.* Սախելգամի, Թիֆլիս, 1930, 8°, էջ, 32, գինը՝ 20 Կ. — ՅՈՒՇԱՆՔՈՒՄ (*ընկերոջ յուշատետրից*). Պետհրատ. Երեւան, 1931, 8°, էջ 131, գինը՝ 75 Կ.

Միք. Մանուչեան. — ՍԵՒ ՔԱՂԱՔ (*վէպիկներ*). Պետհրատ. Երեւան, 1927, 8°, էջ 126, գինը՝ 1 Ռ, 20 Կ.

Վ. Ալազեան. — ԳՐՈՀՈՒՄ. *վէպ.* Պետհրատ. Սախելգամի, Թիֆլիս, 1932, 8°, էջ 246, գինը՝ 2 Ռ. 20 Կ.

Մարգար. — ՏԱՍՆԱՄԵԱՅ ԹՌՈՆԻԿՆԵՐ. *տպ.* Սախելգամի. Թիֆլիս, 1930, 8°, էջ 40, գինը՝ 20 Կ.

Ալազան. — ՀԱՅ ՖԱՇԻՍՏՆԵՐԻ ԳՐԱԿԱՆ ԱՆԴԱՍՏԱՆՈՒՄ (*յօդուածներ*) Պետհրատ. Երեւան, 1932, 8°, էջ 87, գինը՝ 90 Կ.

Ռուբ. Աղաբաբ. — ԼԻՐԻԿԱ. Թիֆլիս. 1930, 16°, էջ 32, գինը՝ 15 Կ.

Սամուէլեան Խաչիկ. — ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆ Ա. *հատ.* ՔԱՐԷ ԴԱՐ. (*պատկերազարդ*). Պետհրատ. Երեւան, 1931, 8°, էջ 382 + 38, գինը՝ 4 Ռ. ($27^1/_2$ մ.)։

Երուանդ Շահազիզ. — ՀԻՆ ԵՐԵՒԱՆԸ. *հր.* Մելքոնեան ֆոնդի. *հր.* Հ. Ս. Խ. Հ. Լուսժողկոմատ. Գիտութիւնների. Ինստիտուտ. Երեւան, 1931, 8°, էջ 264, գինը՝ 2 Ռ. 50 Կ.

Խանզադեան Ս. — ՈՂԱԿՆԵՐ (Խ. Հ. *մասին*). Պետհրատ. 1931, 8°, էջ 10, գինը՝ 60 Կ.

Անուշ. — ՇՐՋԱԴԱՐՁԸ (*վիպակ*) Պետհրատ. Երեւան, 1931, 8°, էջ 86, գինը՝ 30 Կ.

Մարտինի. — ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ. Պետհրատ. Երեւան, 1933, 8°, էջ 100, գինը՝ 50 Կ.

Թումանեան Յովհաննէս. — ԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ. *Ժող. հրատ.* 1926. էջ 336, գինը՝ 1 Ռ. 75 Կ.

Սայաթ Նովա. — ՀԱՅԵՐԷՆ ԽԱՂԵՐԻ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ. (46 *խաղ* Գ. Ախվերդեանի հրատարակութիւնից. – 8°, *խաղ* Գ. Աստուրի յայտաբերածից. 6 *խաղ զանազան աղբիւրներից*). Պետհրատ. Երեւան, 1931 – ՌՉԼԱ. էջ 196. գինը՝ 4 Ռ. (Ներածական տեսութեամբ, ծանօթութիւններով, բառարանով և խմբ. Գ. Լեւոնեանի։ Առաջաբան – յօդուած Պօղոս Մակինցեանի)։

ՕՐԱՑՈՅՑ – Ս. Էջմիածնի – 1933. *տպ.* Պետհրատի. Երեւան, 1933. գինը՝ 3 Ռ.

digitised by A.R.A.R.@